

Tweede lezing Prof. D. Maclean.

De Kroon en de Kerk.

In deze voordracht werd behandeld den strijd, die in de 17de eeuw in Schotland gestreden is voor kerkelijke en burgerlijke vrijheid. In de 17de eeuw n.l., werd er in Schotland een felle strijd gevoerd voor het Koningschap van Christus. De opstand van 1638—1640 tegen Karel I en tegen het kerkelijk optreden van aartsbisschop Laud beteekende het begin van de Stuart-politiek van verdrukking der Covenants en der burgerlijke idealen, door hen gekoesterd. Voor bijna 100 jaren vocht Schotland ten bloede toe voor zijn idealen. Twee onvereinigbare idealen stredden om den voorrang. Aan de eene zijde de Stuart-koningen, die aanspraak maakten op de absolute macht om hun onderdanen het godsdienstig geloof op te leggen, dat zij hadden te aanvaarden; aan den anderen kant het Schotsche volk, dat alleen den Bijbel erkende als bron van alle gezag op het terrein van geloof en staatkunde en dat geloofde, dat alleen Gods Woord in het geweten de normen kon stellen en de bevelen kon geven. Deze strijd was de ongelukkigste strijd, de armzaligste strijd, in Schotland gestreden. Maar tegelijkertijd was deze periode de indrukwekkendste, de treffendste in de geschiedenis van Schotland. De strijd zette zich voort gedurende de regeering van Karel I en Karel II. Laatstgenoemde regeerde en onderdrukte met ijzeren hand en spreker stond uitvoerig stil bij de wreedheid, waarmee deze vorst zijn tegenstanders bestreed. James VII volgde hem op en tijdens diens regeering bereikte de strijd zijn hoogtepunt. De omwenteling van 1689 en de ontroning van James VII waren het gevolg. Met de kroning van Willem III van Oranje tot Koning van Groot-Brittannië, werd de voortgang van Rome gestuit, niet alleen in Schotland, maar ook op het vasteland van Europa. Spr. schetste dan den Oranje-vorst, den nadruk leggend op zijn buitengewoon flegmatisch karakter. De revolutie van 1689, wel genoemd de gelukkige of roemrijke omwenteling, was in hoofdzaak een overwinning van de Calvinistische Staatkundige gedachte van de oppermacht van het volk over Koninklijke alleenheerschappij en van de Presbyteriaansche kerkelijke politiek over die der Episipalen. De oplossing werd gevonden in een overeenkomst, waarin de wereldlijke moed en geestkracht de overhand behaalden over de geestelijke en welke overeenkomst een duurzaam evenwicht tusschen beide verzekerde. Met blijdschap aanvaardde Schotland deze overeenkomst, want de godsdienstoorlogen hadden het land uitgeput en de hulpbronnen vernietigd.

Derde lezing Prof. D. Maclean.

Het conflict tusschen de gematigden en religieuzen in de 18e eeuw.

De vrijzinnige geest, die zich reeds in het begin der 18de eeuw in materiele belangstelling openbaarde, had ook haar invloed op de sfeer van denken en religie. Englands' vrijzinnigheid, Duitschlands' be-